

LÁZÁR Zsolt
PÁL-FÁM Ferenc
RIMÓCZI Imre

Adatok a székelyföldi tőzeglápok nagygyombavilágához

(Kivonat)

A dolgozat 1998 és 1999 nyarán végzett, összesen 11 napi terepmunkára alapoz. A bemutatott 99 nagygyomba közül 18 faj új, Székelyföld területét nézve. A megfigyelt tőzeglápok területéről 34 a Lucsból, 37 a Mohosból, 26 az Ördögtő-lápból és 12 a Nyíres-lápból tekinthető új fajnak. A székelyföldi tőzeglápok nagygyombavilágának és ökológiai kapcsolatainak mélyebb megismeréséhez szükséges, hogy a megfigyeléseket kiegészítsük az újabb tőzeglápok mellett a többi évszakra jellemző aspektusban előforduló fajokkal is.

Bevezetés

A székelyföldi tőzeglápokban sajátos növényviláguknak, klíma- és talajadottságaiknak köszönhetően számos mikológiai érdekességet figyelhetünk meg. Jellegzetes gombaviláguknak köszönhetően már viszonylag korán a mikológiai megfigyelések középpontjában álltak. Az alábbi közleményekben az egyes területekről begyűjtött nagygyombák adatai, illetve a különböző tőzegmohalápokban végzett mikocönológiai összehasonlító vizsgálatok eredményei találhatók: SILAGHI, 1968; LÁSZLÓ, 1970; LÁSZLÓ, 1972; LÁSZLÓ, 1975; LÁSZLÓ, 1979; POP, 1981; LÁSZLÓ, 1984; PÁZMÁNY, 1987; LÁSZLÓ, 1988. Megfigyeléseinkhez a következő tőzegmohalápot, illetve lápréteket választottuk ki: Lucs (1079 m), Mohos (1050 m), Ördögtő (1180 m) és

Nyíres-láp (720–730 m). Közülük a lucsi láp foglalja el legnagyobb területet (120 ha), majd öt követi a botanikai szempontból legtöbbször tanulmányozott Mohos, továbbá a Nyíres-láp (25 ha) és az Ördögtő (6 ha). Jelen közleményünkben az 1998. és az 1999. évek nyarán ezeken a területeken talált nagygyombákat mutatjuk be.

Módszerek

A két év során összesen 11 napon végeztünk megfigyeléseket, a Mohosban 5 alkalommal (1998.07.14., 1998.08.16., 1999.07.13., 1999.08.11., 1999.08.13.), a Lucsban 4 alkalommal (1998.07.13., 1998.08.17., 1999.07.21., 1999.08.16.) és 1-1 alkalommal a Nyíres-lápon (1998.07.12.), illetve az Ördögtő lápon (1999.08.18.). A begyűjtött gombák nagyrészt diafelvételt készítettünk, preparálásukat pedig a módosított HERPELL-módszerrel végeztük el. A nagygyombák azonosításához a következő határozókat használtuk: BREITENBACH-KRÄNZLIN (1981–1995), CANDUSSO (1997), HANSEL-KNUDSEN (1997), MICHAEL (1958–1972), MOSER (1983), RIMÓCZI, I.; VETTER J. et al. (1990), SÁLÁGEANU (1985). A gombafajokat nevezéktani szempontból a szakmailag legelfogadottabb KRIEDELSTEINER (1991–1993) féle forrásmű alapján mutatjuk be, az innen hiányzó fajokat pedig MOSER (1978) és BREITENBACH-KRÄNZLIN (1981–1991) nevezéktana szerint ismertetjük.

Eredmények értékelése

A talált gombafajok egyrésze a tőzeglápok jellegzetes viszonyait (a talaj tápanyagszegény, alacsony pH-értékű, hűvös és nedves éghajlat) igénylik előfordulásához, vagy a növényvilág egyes fajjaival élnek szimbiózisban (mikorrhiza), és csak velük kapcsolatosan fordul elő. Ezért a Székelyföld területére, illetve a lápok területére nézve sok nagygyomba új fajnak bizonyult.

A tőzeglápokból összesen 99 nagygyombát írtunk le, közülük a Lucsból 51, a Mohosból 45, az Ördögtő-lápról 26 és a Nyíres-lápról 12 fajt.

A tőzegmohalápokon végzett megfigyelések révén összesen 211 tétellel növeltük a

székelyföldi fajokról készülő adatbázist. Ezekből az adatokból 94 a Lucsból, 78 a Mohosból, 26 az Ördögtó-lápról és 12 a Nyíres-lápról származik.

Termőhelyek és lelőhelyek rövidítései

PSM – Pino-Sphagnetum, Mohos
SPM – Sphagno-Piceetum, Mohos
SPL – Sphagno-Piceetum, Lucs
SPÖ – Sphagno-Piceetum, Ördögtó-láp
SBM – Sphagno-Betuletum, Mohos
TNB – tőzegesedő láprét, Nyíres-láp (Borzont)

Fajlista

Amanita excelsa (Fr.) Bertil. (magas galóca)
98.08.16. PSM, 99.07.13. SPM, 99.08.13.
PSM, 99.07.21. SPL
Amanita fulva Sing. (rőt selyemgomba)
99.08.11. PSM, 99.08.16. SBL, 98.08.16.
PSM, 99.07.21. SBL, 98.08.17. SBL, 98.07.
14. SPM, 99.08.13. PSM, 99.07.13. PSM
Amanita muscaria (L.) Pers. (légyölő galóca)
99.08.18. SPÖ, 99.07.21. SPL, 98.07.13. SPL
Amanita pantherina (DC.:Fr.) Krombh.
(párducgalóca)
99.08.18. SPÖ
Amanita porphyria Alb.& Schw.: Fr.
(bíbor galóca)
98.08.17. SPL
Amanita rubescens (Pers.: Fr.) Gray
(piruló galóca)
99.07.13. PSM, 99.08.18. SPÖ, 99.07.21.
SPL, 99.08.16. SPL, 99.08.13. PSM, 99.08.
11. PSM
Bankera violascens (Alb.& Schw.: Fr.) Pouz.
(lilás gereben)
99.08.18. SPÖ
Boletopsis leucomelaena (Pers.)
Fayod (vörösödő zsemlegomba)
99.08.18. SPÖ
Boletus aereus Bull.: Fr. (bronzos tinóru)
99.08.18. SPÖ
Boletus calopus Fr. (farkastinóru)
99.08.18. SPÖ, 99.08.16. SPL, 99.07.21. SPL
Boletus edulis Bull.: Fr. agg.
(ízletes vargánya)
99.08.18. SPÖ
Boletus erythropus Pers. (céklatinóru)
99.07.21. SPL
Boletus piperatus Bull.: Fr. (borsos tinóru)

99.08.18. SPÖ, 99.07.21. SPL
Boletus reticulatus (Schff.) Boud non Rea
(nyári vargánya)
99.08.18. SPÖ
Calocera viscosa (Pers.: Fr.) Fr.
(narancsszínű álkorallgomba)
99.08.16. SPL, 99.07.21. SPL, 99.08.13. SPM
Cantharellus cibarius Fr. (sárga rókagomba)
98.07.13. SPL, 99.07.21. SPL, 99.08.18. SPÖ,
98.08.17. SPL
Clavariadelphus ligula (Schaeff.: Fr.) Donk
(vékony mozsárütőgomba)
99.08.18. SPÖ
Clitocybe gibba (Pers.: Fr.) Kummer
(sereges tölcsérgomba)
99.07.21. SPL
Collybia butyracea (Bull.: Fr.) Quéf.
(bunkóslábú fülőke)
99.08.13. PSM, 98.07.14. SPM, 99.08.11.
PSM
Collybia dryophila (Bull.: Fr.) Kummer (agg.)
(rozsdástönkű fülőke)
98.07.14. SPM, 99.08.13. PSM
Collybia maculata (Alb.& Schw.: Fr.) Kumm.
(foltos fülőke)
99.08.13. PSM
Cortinarius (Derm.) tubarius Ammirati &
Smith
98.08.16. PSM, 99.07.13. PSM, 99.08.13.
PSM
Crucibulum laeve (Huds.) Kambly
(tégelygomba)
99.08.18. SPÖ
Entoloma lividocyanulum Kuehn. ex Noord.
98.08.17. SPL
Exobasidium vaccinii (Fckl.) Woronin
(áfonya-gubacsgomba)
99.08.11. PSM, 99.07.13. PSM, 98.08.17.
PSL,
Fomes fomentarius (L.: Fr.) Fr. (bükkfatapló)
99.07.13. SBM
Fomitopsis pinicola (Sw.: Fr.) Karst.
(szegett tapló)
99.07.21. PSL, 99.07.21. SPL, 99.07.13.
SBM, 99.08.16. SPL
Fuligo septica (Fr.) Wiggers (cservirággomba)
99.07.21. SPL
Galerina paludosa (Fr.) Kühn.
98.08.17. SBL, 98.07.14. PSM, 98.08.16.
PSM
Gloeophyllum sepiarium (Wulf.: Fr.) P.Karst.
(cifra lemezestapló)
99.07.21. SPL

Gomphidius glutinosus (Schaeff.: Fr.) Fr.
 (barna nyálkásgomba)
 99.08.13. SPM
Gomphidius rutilus (Schaeff.: Fr.) Lund.
 (vöröses nyálkásgomba)
 99.07.13. PSM
Hydnum repandum L.: Fr.
 (sárga gerebengomba)
 98.08.17. SPL
Hygrocybe chlorophana (Fr.: Fr.) Wuensche
 (zöldessárga nedűgomba)
 98.07.12. TNB
Hygrocybe ortoniana M. Bon
 98.07.12. TNB
Hypholoma fasciculare (Huds.: Fr.) Kummer
 (sárga kénvirággomba)
 98.07.14. SPM
Hypholoma udum (Pers.: Fr.) Kühn.
 (cingár kénvirággomba)
 99.07.13. PSM, 99.08.13. PSM
Kuehneromyces mutabilis (Schaeff.: Fr.)
 Sing. & Sm. (ízletes tőkegomba)
 98.07.12. TNB, 99.07.13. SBM
Laccaria amethystea (Bull.) Murr.
 (lila pénzecskegomba)
 98.08.17. SPL
Laccaria bicolor (Mre.) Orton
 98.07.12. TNB
Laccaria laccata (Scop.: Fr.) Berk. & Br.
 (húsbarna pénzecskegomba)
 98.08.17. SPL, 98.07.13. SPL, 99.07.13. SPM
Laccaria proxima (Boud.) Pat.
 98.08.16. SPM
Lactarius azonites Bull.: Fr.
 (füstszínű keserűgomba)
 98.08.17. SPL
Lactarius bresadolianus Sing.
 98.08.17. SBL
Lactarius brunneohepaticus Mos.
 99.08.13. PSM
Lactarius deterrimus Gröger
 (lucfenyvesi rizike)
 99.08.18. SPÖ
Lactarius glyciosmus Fr.
 (édesszagú tejelőgomba)
 98.08.17. SBL
Lactarius helvus Fr. (daróc tejelőgomba)
 98.08.16. PSM, 99.07.13. PSM, 99.08.13.
 PSM
Lactarius hepaticus Plowr. ap. Boud.
 98.08.16. SPM
Lactarius lignyotus Fr.
 (ráncostönkű tejelőgomba)

98.07.13. SPL, 99.07.21. SPL, 99.08.16. SPL,
 99.08.18. SPÖ
Lactarius picinus Fr. (fekete tejelőgomba)
 98.08.17. SPL, 99.07.21. SPL
Lactarius rufus (Scop.: Fr.) Fr.
 (rőt keserűgomba)
 98.07.14. SPM, 99.08.16. SPL, 98.07.13.
 SPL, 99.07.21. SPL, 99.08.18. SPÖ
Lactarius sphagneti (Fr.) Neuh.
 98.08.17. SBL, 99.07.21. SPL, 99.08.13. PSM
Lactarius turpis (Weinm.) Fr.
 (sötét keserűgomba)
 99.08.13. SPM, 98.08.17. SPL, 99.08.18.
 SPÖ, 99.07.21. SPL
Lactarius uvidus (Fr.: Fr.) Fr.
 (lilásodó tejelőgomba)
 98.07.12. TNB
Lactarius vietus (Fr.) Fr.
 (szürkülő keserűgomba)
 98.07.13. SBL, 99.07.13. PSM, 99.08.16.
 SBL, 98.08.17. SBL, 99.07.21. SBL,
 99.08.13. PSM, 98.07.12. TNB, 98.08.16.
 SPM
Leccinum oxydabile (Sing.) Sing.
 (piruló érdestinóru)
 98.07.14. SPM
Leccinum scabrum (Bull.: Fr.) Gray
 (barna érdestinóru)
 99.07.21. SBL, 99.08.16. SBL,
 99.08.16. SBL
Leccinum variicolor Watling
 99.08.13. PSM
Leccinum vulpinum Watl.
 99.07.21. SPL, 98.07.13. SPL
Lepiota clypeolaria (Bull.: Fr.) Kummer
 (gyapjas őzlábgomba)
 99.07.13. SPM
Lycoperdon pyriforme Schaeff.: Pers.
 (körtealakú pöfeteg)
 99.08.18. SPÖ
Macrolepiota rhacodes (Vitt.) Sing.
 (piruló őzlábgomba)
 98.07.13. SPL
Marasmius androsaceus (L.: Fr.) Fr.
 (lőszőr szegfűgomba)
 99.08.13. PSM, 99.07.21. SPL
Marasmius scorodonius (Fr.) Fr.
 (barnatönkű fokhagymagomba)
 98.07.12. TNB
Microcollybia cirrhata (Pers.: Fr.) Lenn.
 99.08.13. PSM
Mitruha paludosa Fr. (mocsári sapkásgomba)
 99.08.16. SPL, 99.07.21. SPL, 98.07.13. SPL

Mycena galopus (Pers.: Fr.) Kummer
 (fehértejű kígyógomba)
 98.07.13. SPL
Mycena pura (Pers.: Fr.) Kummer
 (retékszagú kígyógomba)
 99.08.18. SPÖ
Panaeolus papilionaceus (Bull.:Fr.) Quél.
 (halvány trágyagomba)
 98.07.12. TNB
Paxillus involutus (Batsch: Fr.) Fr.
 (begöngyöltszélű cölöpgomba)
 98.07.14. SPM
Phytoconis ericetorum (Pers.: Fr.) Redhead &
 Kuyper
 99.07.13. PSM, 99.07.21. SPL, 98.07.14.
 SPM
Piptoporus betulinus (Bull.: Fr.) Karst
 (nyírfa kérgestapló)
 98.08.16. SPM, 99.08.13. PSM, 98.07.13.
 SPL, 99.07.13. PSM, 99.07.21. SPL,
 98.08.17. SBL
Pleurotus pulmonarius (Fr.) Quél.
 99.07.13. SBM
Rozites caperatus (Pers.: Fr.) Karst.
 (ráncos fenyőgomba)
 99.08.16. PSL, 98.08.17. SPL, 99.08.13.
 PSM, 99.07.13. PSM, 99.08.11. PSM,
 99.07.21. SPL
Russula aeruginea Lindbl.
 99.07.13. SPM
Russula amoenicolor Romagn.
 (változékony galambgomba)
 98.08.17. SPL
Russula anatina Romagn.
 98.07.12. TNB
Russula azurea Bres. (azúrkék galambgomba)
 98.07.12. TNB
Russula claroflava Grove
 (krómsárga galambgomba)
 99.08.11. PSM, 99.07.21. SPL
Russula decolorans Fr. (tarkahúsú galamb-
 gomba)
 98.07.14. SPM, 98.07.13. SBL, 99.07.21.
 SBL, 98.08.16. PSM, 99.07.13. PSM,
 98.08.13. PSL, 99.08.13. PSM, 98.08.17. SBL
Russula delica Fr. (földtoló galambgomba)
 99.08.18. SPÖ
Russula emetica (Schaeff.) Pers.: Fr
 (hánytató galambgomba)
 99.08.11. SPM, 99.08.16. PSL, 98.08.17.
 SPL, 99.07.21. SPL, 98.08.16. SPM,
 98.07.13. SPL
Russula emetica var. *betularum* (Hora)
 Romagn. (nyírfa-galambgomba)
 98.08.16. SPM
Russula fellea Fr. (fakó galambgomba)
 99.08.18. SPÖ
Russula integra L.: Fr.
 (barnászörös galambgomba)
 98.08.17. SPL, 99.07.21. SPL, 99.08.16. PSL
Russula livescens (Batsch.) Quél.
 (szürkésbarna galambgomba)
 98.07.13. SPL
Russula mustelina Fr.
 98.07.13. SPL
Russula olivacea (Schaeff.) Pers.
 (vöröstönkű galambgomba)
 99.07.13. PSM
Russula paludosa Britz. (lápi galambgomba)
 98.07.12. TNB, 99.07.13. PSM, 98.07.14.
 SBM, 99.07.21. SBL, 98.08.17. SBL,
 99.07.13. PSM, 98.08.16. PSM, 99.08.13.
 PSM, 99.08.11. PSM, 99.08.16. PSL,
 98.07.13. SBL
Russula sardonica Fr. em. Rom.
 (citromlemező galambgomba)
 99.07.21. SPL
Russula vinosa Lindbl.
 (szürkülő galambgomba)
 99.08.18. SPÖ, 99.07.21. SPL
Sarcodon imbricatus (L.: Fr.) Karst.
 (cserepes gereben)
 99.08.18. SPÖ
Scutellinia scutellata (L.) Lamb.
 (sörtés eszszegomba)
 98.07.13. SPL
Stropharia semiglobata (Batsch: Fr.) Quél.
 (félgömbalakú harmatgomba)
 98.07.12. TNB
Thelephora terrestris Ehr. ex Willd.: Fr.
 (talajlakó szemölcsögomba)
 98.07.14. SPM, 99.08.18. SPÖ, 99.07.13.
 PSM
Xerocomus badius (Fr.) Kühner ex Gilb.
 (barna tinóru)
 99.08.18. SPÖ
Xerocomus chrysenteron (Bull.: St. Amans)
 Quél. (arany tinóru)
 99.07.21. SPL, 99.08.18. SPÖ, 99.08.16. PSL
Xerocomus subtomentosus (L.: Fr.) Quél.
 (molyhos tinóru)
 99.08.11. PSM
Xeromphalina campanella (Batsch: Fr.) R.
 Mre. (sárga szegfűgomba)
 99.07.21. PSL, 98.08.17. SPL

Irodalom

1. BREITENBACH, J.; KRÄZLIN, F. (1981, 1986, 1991, 1995): **Pilze der Schweiz**; Bd.1. **Ascomyceten**; Bd.2. **Nichtblätterpilze**; Bd.3. **Röhrlinge und Blätterpilze**; Bd.4. **Blätterpilze 2.**, Luzern.
2. CANDUSSO, M., (1997), **Hygro-phorus. Fungi Europaei**. Libreria BASSO I-17021, Alassio.
3. HANSEN, L.; KNUDSEN, H. (eds. 1997): **Nordic Macro-mycetes**. Vol. 3. Nord-svamp, Copenhagen.
4. KRIEGLSTEINER, G.J. (1991– 1993): **Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands (West)**. Band 1–2. ULMER, Stuttgart.
5. LÁSZLÓ, K. (1970): **Contribuții la cunoașterea macro-micetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi**. Aluta II, Sepsiszentgyörgy.
6. LÁSZLÓ, K. (1972): **Noi contribuții la cunoașterea macro-micetelor din R. S. România**. Aluta, Sepsiszentgyörgy, 41–60.
7. LÁSZLÓ, K. (1975), **Noi contribuții la cunoașterea macro-micetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi**. Aluta VI–VII, Sepsiszentgyörgy, 463–468.
8. LÁSZLÓ, K. (1979): **Noi contribuții la cunoașterea macro-micetelor din Bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi**. Aluta X–XI, Sepsiszentgyörgy, 415–419.
9. LÁSZLÓ, K. (1984): **A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben**. Mikológiai Közlemények, 1: 8–25.
10. LÁSZLÓ, K. (1988): **A nagyombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben II**. Mikológiai Közlemények, 3: 163–176.
11. MICHAEL, E.; HENNIG, B.; KREISEL, H. (1958–1972): **Handbuch für Pilzfreunde I–VI.**, Verlag G. FISCHER, Jena.
12. Moser, M. (1983): **Die Röhrlinge und Blätterpilze**. In GAMS, H: **Kleine Kryptogamenflora IIb/2.–G.** FISCHER Verlag, Stuttgart.
13. PÁL-FÁM F., LÁZÁR ZS., RIMÓCZI I. (1999): **Adatok néhány székelyföldi tőzegláp nagyombavilágának ismeretéhez I**. Magyar Mikológiai Konferencián bemutatott posz-terkivonatok. Acta Microbiologica et Immunologica Hungari-ca, Akadémiai Kiadó, Vol. 46. Nr. 2–3. p. 322., Budapest
14. PÁZMÁNY, D.; LÁSZLÓ, K. (1987): **Selten Pilze aus Rumänien VI.**, 1987, N.B.H.A. Cluj, 17: 111–122.
15. POP, A. (1981): **Similarități micocenologice între Poiana Ștampei, Mohoș și Luci**. Stud. și Com. de Ocrot. Nat., Suceava, 262–266.
16. RIMÓCZI, I.; VETTER, J. et al. (1990): **Gombahatározó I–II.**, Országos Erdészeti Egyesület Mikológiai Társasága, Budapest.
17. SĂLĂGEANU, Gh., SĂLĂGEANU, A., (1985): **Determinator pentru recunoașterea ciupercilor comestibile, necomestibile și otrăvitoare din România**. Editura Ceres, București.
18. SILAGHI, Gh.; LÁSZLÓ, K. (1968): **Contribuții la cunoașterea macro-micetelor din România**. Contrib. bot., Univ. „BABEȘ–BOLYAI”, Cluj, 109–117.

Date privind macro-micetele din tinoavele Secuimii

(Rezumat)

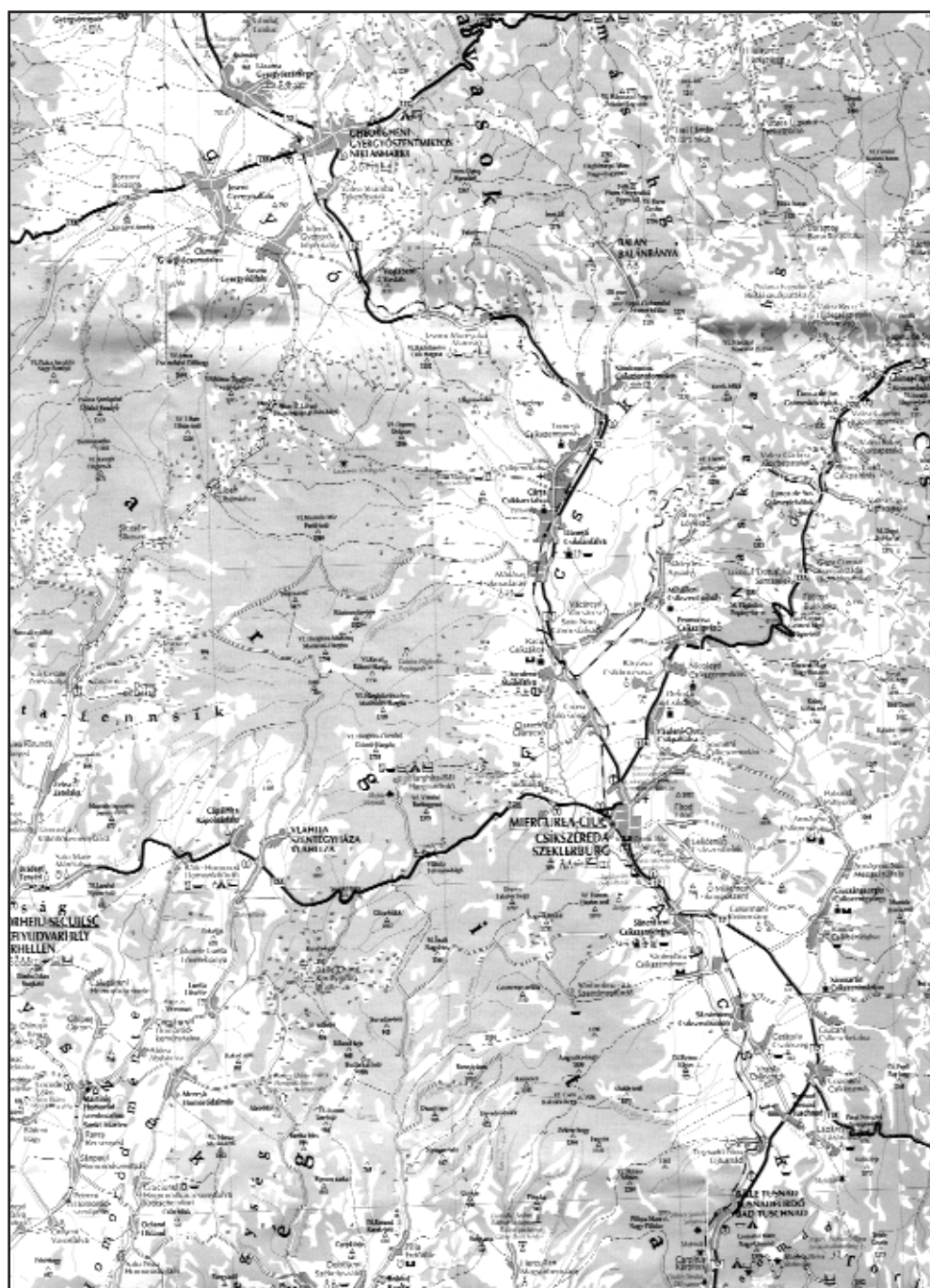
Lucrarea prezintă rezultatele unei cercetări micologice efectuate în vara anilor 1998 și 1999, timp de 11 zile. Din cele 99 de specii de macro-micete colectate 18 sunt specii noi în Secuime. 34 specii din Lucs, 37 din Mohos, 26 din Ördögtó-láp și 12 din Nyíres-láp sunt specii noi pentru tinoavele amintite. Aprofundarea cunoașterii macro-micetelor din tinoavele Secuimii, precum și a relațiilor lor ecologice va necesita extinderea observațiilor asupra celorlalte tinoave din regiune, respectiv asupra speciilor din celelalte anotimpuri.

Data Concerning the Mushrooms of the Peat Bogs of Székelyföld (Eastern Transylvania, Romania)

(Abstract)

Due to their specific botanical, geological and climatic characteristics the peat bogs in Eastern Transylvania hide a number of mycological curiosities. We made observations for 11 days along two years (1998,1999). Altogether 99 mushrooms were identified and characterized from the peat bogs, 51 of these are from Lucs, 45 from Mohos, 26 from Ördögtó-láp and 12 were found in Nyíres-láp. 18 species of the presented mushrooms were described first time for this territory. Considering the territorial distribution of the new species, 34 of them were found in Lucs, 37 in Mohos, 26 in Ördögtó and 12 in Mohos.

1. ábra A tárgyalt lák területi szóródása (A Székelyföld... 1:250 000, Ábel Térképészeti Kft. – Cartographia Kft., Budapest, 1997 nyomán)

